

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/366445941>

Vergi Denetiminin Etkinliği Üzerine Bir İnceleme

Article · December 2022

CITATION

1

READS

182

1 author:

Isa Kilic

Iskenderun Technical University

21 PUBLICATIONS 29 CITATIONS

SEE PROFILE

VERGİ DENETİMİNİN ETKİNLİĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

AN EXAMINATION ON THE EFFECTIVENESS OF TAX AUDIT

İsa KILIÇ*

Ahmet ALATAŞ**

öz

Ülkemizde vergi denetimi, kamu denetimi içerisinde geniş bir yer tutmaktadır. Vergi denetiminin bir kurulda ve tek elden yürütülebilmesi, etkin bir vergi denetimi yapılması, kayıt dışı ekonomi ile mücadele edilmesi ve yapılan teftişlerde etkinliği artırmak amacıyla 10/07/2011 tarihinde Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı kurulmuştur. Bu çalışma, Vergi Denetim Kurulu Başkanlığının kurulmuş olduğu 10 (on) yıllık süreç içerisinde Kurul'un yapmış olduğu faaliyetleri değerlendirilerek, Kurul'un etkinliği ve vergi denetiminde gelinen yeri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel bir araştırma yöntemi olan doküman analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan dokümanlar Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı tarafından 2012 ve 2021 yılları arasında yayımlanmış kurul faaliyet raporlarından oluşmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda; ülkemizde kayıtlı vergi mükelleflerinin

ABSTRACT

In our country, tax audit has a wide place in public auditing. In order to conduct the tax audit in a single board and from a single source, to conduct an effective tax audit, to combat the informal economy and to increase the effectiveness of the inspections, The Tax Inspection Board Presidency was established on 10/07/2011. This study evaluated the activities of the Board during the 10 (ten) year period when the Presidency of the Tax Inspection Board was established. This study was carried out to determine the efficiency of the Board and the place reached in tax audit. The document analysis method, which is a qualitative research method, was used in the research. The documents used in the research consist of the board activity reports published between 2012 and 2021 by the Presidency of the Tax Inspection Board. As a result of the research; while there has been a continuous increase in the number of registered taxpayers

* Dr. Öğr. Üyesi, İskenderun Teknik Üniversitesi, İskenderun MYO, Muhasebe ve Vergi Bölümü, isa.kilic@iste.edu.tr, ORC-ID: 0000-0001-7406-2245.

** Öğr. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Saruhanlı MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, İşletme Yönetimi Programı, ahmet.alatas@cbu.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-7173-0639.

Kılıç, İ., Alataş, A. (Temmuz 2022). Vergi Denetiminin Etkinliği Üzerine Bir İnceleme, *Vergi Raporu*, 274, (89-105).

Makale Türü: Derleme Makalesi

M.G.T.: 18.05.2022 / **M.K.T.:** 29.06.2022

sayısında sürekli bir artış yaşanmış iken bu artışın vergi inceleme oranlarına yansımadağı, bazı alacakların yeniden yapılandırılmasına ilişkin kanuni düzenlemelerin tarihi önerilen vergi tutarı ile kesilmesi önerilen ceza tutarlarını düşürdüğü, sınırlı incelemelerin tam incelemelere göre daha çok yapıldığı, vergi inceleme oranlarının yaklaşık yedi yıldır %2'nin altında olduğu ve giderek bu oranın düştüğü tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Denetimi, Vergi Denetimi, Vergi Denetim Kurulu,

JEL Sınıflandırma Kodları: H1, H2, H50.

GİRİŞ

Denetim, iktisadi faaliyet ve olaylarla ilgili iddiaların önceden saptanmış ölçütlere uygunluk derecesini araştırmak ve sonuçları ilgi duyanlara bildirmek amacıyla tarafsızca kanıt toplayan ve bu kanıtları değerleyen sistematik bir süreçtir.¹ Denetimi de çeşitli ölçütlere göre sınıflandırmak mümkündür. Bu ölçütler, denetimi; *yapılış nedenlerine* ve *amaçlarına* göre denetim türleri olarak ayırmaktadır. Amaçlarına göre denetim türleri de bağımsız denetim, faaliyet denetimi ve kamu denetimi olmak üzere üçe ayrılmaktadır.² Kamu denetimi, kamunun denetim elemanları tarafından (vergi müfettişleri ve yardımcıları ile diğer incelemeye yetkililer) işletme hesaplarının; finansal tablolar, uygunluk ölçütleri ve performans kriterleri açısından denetlenmesidir.³ Anılan bu denetimleri yapan kişilere de denetçi denir. Denetçi, denetim faaliyetlerini yürüten, mesleki bilgi ve deneyime sahip, bağımsız davranabilen ve yüksek ahlaki nitelikleri taşıyan uzman bir kişidir. Denetçiler genel olarak üç gruba ayrılır. Bunlar;

in our country, it is not clear that this increase is reflected in the tax inspection rates, the legal regulations regarding the restructuring of some receivables reduce the proposed tax amount and the proposed penalty amounts, limited reviews are done more than full reviews, it has been determined that tax inspection rates have been below 2% for about seven years and this rate has been decreasing gradually.

Keywords: Public Audit, Tax Audit, Tax Inspection Board,

JEL Classification Codes: H1, H2, H50.

Bağımsız denetçiler, iç denetçiler ve kamu denetçileridir.⁴Kamu denetçileri, kamu kurumlarının tüm faaliyetler ile özel sektör kuruluşlarının özellikle vergi yasalarına uyup uymadıklarını, beyanlarının doğruluğunu inceleyen, ücretleri devlet tarafından karşılanan kişilerdir.⁵Kamu sistemi içerisinde ilgili kamu kurumlarının kendi yasal/idari düzenlemelerine göre birçok kamu denetim görevi ve kamu denetçisi bulunmaktadır. Sayıştay denetçileri, TBMM adına bir kamu denetimini, Sosyal Güvenlik Denetmenleri, kayıt dışı istihdamla mücadele kapsamında bir kamu denetimini, Vergi Müfettişleri ise kayıt dışı ekonomi mücadele eden ve kamu hizmetini ifa eden birimlerin etkin ve verimli çalışabilmesi için teftiş ve soruşturma görevlerini de ifa eden bir kamu denetimi görevini yürüten kamu denetçileridir. Bu kamu kurum, kuruluşu ve denetçilerinin tek ortak yönü ise bu kurum, kuruluş ve kişilerin kamu yararını gözetmesidir. Görüldüğü gibi kamu denetimi ve kamu denetçisi kavramları birçok kurum, kuruluş ve kişiler için kullanılabilen ge-

¹ Ersin GÜREDİN. *Denetim ve Güvence Hizmetleri* Türkmen Kitapevi. İstanbul 2014. s.11

² Seval KARDEŞ SELİMOĞLU ve diğerleri. *Bağımsız Denetim*. Nobel Akademik Yayıncılık. İstanbul 2017. s.13

³ Fazıl TEKİN ve Ali ÇELİKKAYA. *Vergi Denetimi*. Seçkin Yayıncılık. Ankara 2016. s.34

⁴ Ersin GÜREDİN. a.g.e. s. 19

⁵ Sami KARACAN ve Rahmi UYGUN. *Denetim ve Raporlama*, Umuttepe Yayınları. Kocaeli 2016. s.66

niş bir kavramdır. Ancak araştırmamızın kapsamı gereği üzerinde duracağımız kurum vergi denetim kurulu ve faaliyetleri olacaktır. Bu çalışmamızın amacı da 2011 yılında kurulan Vergi Denetim Kurulu'nun yayınlamış olduğu yıllık faaliyet raporları üzerinden içerik analizinde bulunarak kurulun, kamu denetiminde etkinlik ve verimliliği üzerinden bazı tespitlerde bulunmaktır. Çalışma; giriş, kavramsal çerçeve, literatür, araştırma ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

1- KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı yapısı ile çalışma kapsamında kullanılan ve çalışmanın anlaşılabilirliğine katkı sağlayacağı düşünülen bazı teknik kavramlar üzerinde durulmuştur.

1.1- Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı

Ülkemizde, birçok kamu kurumu kendi kanunları doğrultusunda kısmen vergi tahsilatı yapıyor olsa da vergi tahsilatının çok büyük bir bölümünü Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde bulunan Vergi Denetim Kurulu (VDK) Başkanlığınca hazırlanan raporlar doğrultusunda ilgili vergi dairelerince tahsilat süreci başlamaktadır. VDK'nin tarihçesine bakıldığında on yıllık bir geçmiş olan genç bir kuruldur. Ancak içerisinde bir asırdan fazla güçlü bir geleneği ve teşkilat yapısı olan Maliye Teftiş Kurulu gibi kurumları bünyesinde barındırmaktadır. VDK, 10/07/2011 tarih ve 27990 sayılı resmî gazetede yayınlanan 646 sayılı kanun hükmünde kararname ile kurulmuştur. Kurul, maliye bakanlığı bünyesinde bulunan; Maliye Teftiş Kurulu, Hesap Uzmanları Kurulu, Gelir İdaresi Başkanlığının merkezi denetim birimi Ge-

lirler Kontrolörleri Başkanlığı ve taşra denetim birimi Vergi Denetmenleri Büro başkanlıklarının bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bakanlık içerisinde bulunan bu denetim birimlerinin her birisi de vergi denetimi özelinde bir kamu denetimi görevi yürütmekteydi. Ancak bakanlık, Türk vergi denetim sistemindeki dağınıklığı ve karmaşıklığı giderebilmek amacıyla Maliye Bakanlığı, denetime kurumsal bir kimlik kazandırabilmek amacı ile VDK oluşturmuştur.⁶Böylece bakanlık içerisinde vergi denetimi tek bir birimde toplanmıştır. Maliye Bakanlığı, VDK'nin kurulmasını bir reform olarak tanımlamış ve “*vergi denetiminde çok başlılık ve dağınıklığın ortadan kaldırıldığını*” ve vergi incelemeleri ile yetkili olan kamu personellerini “*Vergi Müfettişi*” unvanında birleştirilerek güçlü tek bir kurumsal kimlik oluşturulduğu belirtilmiştir.⁷ VDK ile birlikte kurul içerisinde dört daire başkanlığı kurulmuştur. Bu başkanlıklar; 18 Nisan 2020 tarih ve 31103 sayılı resmî gazetede yayımlanan 60 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) ile denetim daire başkanlığı, vergi kaçakçılığı denetim daire başkanlığı, vergi iadeleri denetim daire başkanlığı ve sektörel denetim daire başkanlığı olarak dört daire başkanlığı kurulmuştur. Kurul, bu başkanlıkların kurulmasıyla *kurula verilen görevlerin yerine getirilmesinde, uzmanlaşma ve iş bölümünün sağlanması*⁸ amacı ile yapıldığı belirtilmiştir. VDK, doğrudan Bakana bağlı olarak Başkan, Başkan Yardımcıları, Daire Başkanları ve Vergi Müfettişleri (Vergi Başmüfettişi, Vergi Müfettişi ve Vergi Müfettiş Yardımcısı)'nden oluşur. Kurul'un merkezi Ankara'dır.⁹

⁶ Mutlu YORULDU ve Nilüfer Zeybek YORULDU. “*Türkiye’de Vergi Kayıp ve Kaçaklarının Önlenmesinde Vergi Denetimi ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü Üzerine Bir Değerlendirme*”. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi. Sayı 1. 2016. s. 53.

⁷ Caner BAKIR. “*Maliye Bürokrasisinde Örgütsel Değişim ve Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı'nın Kurulması*.” Amme İdaresi Dergisi. Sayı 2. 2012. s.97.

⁸ 646 Sayılı Vergi Denetim Kurulu Başkanlığının Kurulması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname md. 20.

⁹ Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı. (<https://www.hmb.gov.tr/vergi-denetim-kurulu-idari-yapi>). Erişim tarihi: 24 Ocak 2022

1.2- Çalışma Kapsamında Kullanılan Teknik Kavramlar

Vergi tarhi ve cezası, yapılan vergi incelemelerinin türü ve inceleme sonucunda hazırlanan rapor çeşitleri gibi hususlar sırasıyla aşağıda ifade edilmiştir.

Vergi Tarhi ve Vergi Cezası: Vergiyi doğuran olay gerçekleştikten sonra ortaya çıkan ilk işlem olan tarh, vergi borcunun miktar veya tutar olarak tespit edilip mükellef nezdinde belirlenmesidir.¹⁰Vergi alacağının kanunlarında gösterilen matrah ve nispetler üzerinden vergi dairesi tarafından hesaplanarak bu alacağı miktar itibarıyla tespit eden idari muamelelere¹¹ vergi tarhi denir. Vergi cezası, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden, verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesi veya eksik tahakkuk ettirilmesi¹²durumunda mükellef veya vergi sorumlusuna kesilen cezadır. Vergi ceza hukukunun amacı, kanuna aykırı fiillerin işlenmesini önlemek suretiyle, ödenmesi gereken verginin zamanında ve tam olarak tahsil edilmesini sağlamaktır. Başka bir deyişle, ödenmesi gereken verginin tam olarak ve zamanında tahsil edilmesi, vergi (ceza) hukukunun asıl amacıdır.¹³Vergi cezası, mükellef veya sorumluların ödevlerini yerine getirmeme veya eksik getirme gibi farklı eylemlerine karşılık ilgili verginin bir katı, üç katı gibi farklı oranlarda kesilmesi önerilebilir.

Tam ve Sınırlı İnceleme: Kurul tarafından ya-

pılan vergi incelemeleri yayımlanan faaliyet raporlarında incelemelerin kapsamı bakımından “sınırlı” ve “tam” inceleme Yapılan vergi incelemeleri verisi halinde yayımlanmaktadır. Sınırlı inceleme; vergi matrahını oluşturan unsurlardan bir veya birkaçının belirli bir yönünü kapsayan incelemeler, Tam inceleme; mükellefin her türlü iş ve işlemlerini tüm matrah unsurlarını kapsayacak şekilde ve mükellefin tabi olduğu vergiler karşısındaki durumunu, bir veya birden fazla vergilendirme dönemi itibarıyla tespit etmeye yönelik olarak yapılan incelemelerdir.¹⁴Örneğin birçok farklı gelir türü olan bir işletme veya mükellefin sadece gelir ve kurumlar vergisi yönünden incelenmesi tam inceleme iken aynı işletme veya mükellefin sadece amortisman yönünden incelenmesi, örtülü sermaye veya transfer fiyatlandırması gibi vergi mevzuatında açık olan konuların belirtilerek bir inceleme talep edilmesi ise sınırlı bir inceleme olarak değerlendirilir.

VDK’de Hazırlanan Rapor Çeşitleri: Vergi müfettişleri yapmış oldukları çalışmalarının sonunda yapılan işin mahiyetine göre 10 (on) farklı türde rapor hazırlamaktadırlar.¹⁵ *İnceleme Raporu*, VUK ve diğer gelir yasalarına göre yürütülen vergi incelemeleri sonucunda düzenlenen raporları; *Vergi Tekniği Raporu*, Yürütülmekte olan incelemelerde birden fazla mükellefi veya vergi türünü ya da aynı mükellefin birden fazla vergilendirme dönemini kapsayan eleştiri konusu yapılabilecek hususların tespit edilmesi halinde konunun tek

¹⁰ Onur ÖZCAN. “Vergilendirme Sürecinin İdari İşlem Bağlamında İncelenmesi.” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası Dergisi. Sayı 1. 2017. s.162.* & Şükrü KIZILOĞLU ve diğerleri. *Vergi Hukuku*, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2007. s. 133.

¹¹ 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi: 13 Mart 2022.

¹² 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi: 19 Mart 2022.

¹³ Yusuf KARAKOÇ. “*Vergi Cezası Anlaşmazlıklarının Çözüm Yollarından Cezalarda İndirim Müessesesi.*” Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Özel Sayı. 2014. s. 3637.

¹⁴ Kübra BOZDOĞAN ve diğerleri. “*Yeni Mevzuata Göre Vergi İncelemesi ve Mükellef Hakları.*” Balkan Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 4. 2013. s.1.

¹⁵ Vergi Denetim Kurulu Yönetmeliği (www.gib.gov.tr). 10 Nisan 2022.

bir raporda ifade edilebilmesi amacıyla hazırlanan raporları; *Vergi Suçu Raporu*, 213 sayılı Kanununun 359 uncu maddesi kapsamındaki fiillerin tespiti durumunda aynı VUK 367 uyarınca hazırlanan raporları; *Görüş Öneri Raporu*, VDK Başkanlığınca tetkik ettirilen çeşitli hususlarda kanaat ve düşünceler ile inceleme görevi esnasında tespit edilen konulara ilişkin öneriler sonucunda hazırlanan raporlardır. Ayrıca müfettişlerce hazırlanan soruşturma raporu, ön inceleme raporu, bilim raporu, disiplin soruşturması raporu gibi raporlarda çalışmada diğer raporlar içerisinde değerlendirilmiştir.

Uzlaşma: Vergi incelemesi sonuçlarına karşı mükellefin başvurabileceği yollardan birisi de uzlaşmadır. Uzlaşma, uyuşmazlığı yargıya taşımak istemeyen mükelleflere karşı tanınmış “idari” (barışçıl) bir çözüm yoludur.¹⁶ Vergi mevzuatımızda yer alan ve idare ile mükellefin vergi ve ceza konusunda idare nezdinde karşılıklı olarak anlaşma neticesinde sağlanan ve uyuşmazlıkların çözümünde kullanılan etkin bir müessesedir. Mükellef dava açma süresinin (tebliğ tarihinden itibaren 30 gün) sonuna kadar teklif edilen vergi ve cezayı kabul ettiğini yazılı olarak bildirirse bu takdirde uzlaşma sağlanmış sayılır.¹⁷

İhbar ve İnceleme Talepleri: Denetim gücünün etkin kullanımı, idari makamların gereksiz yere meşgul edilmesinin önlenmesi ve uygulama birliğinin sağlanması amacıyla Kurul tarafından hazırlanan 13/01/2012 tarihli “*İhbar ve İnceleme Taleplerini Değerlendirme Komisyonu Çalışma Esaslarına İlişkin Yönerge*” uyarınca, “İhbarları ve İnceleme Taleplerini Değerlendirme Komisyonları” kurulmuştur. İhbar ve şikayetler ile inceleme taleplerinin değerlendirilmesi söz konusu Yöner-

ge’de belirtilen usul ve esaslar dikkate alınarak yerine getirilmektedir. Böylece, bir taraftan vergi müfettişlerinin asılsız ihbar ve şikayetlerle gereksiz yere meşgul edilmeleri önlenirken, diğer taraftan yapılması gereken incelemelere ilişkin talepler süratle ilgili birime yönlendirilmesi sağlanacaktır.¹⁸

2- LİTERATÜR

VDK kurulduktan sonra bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmacıların; daha çok teorik çalışmalar, kamu denetçileri üzerinde yapılan anket uygulamaları ile istatistiki yöntemlerin kullanılması vergi denetim kurulu öncesindeki birimlerin durumları üzerine incelemeler yapıldığı görülmektedir.

Marufoğlu ve Gökpinar (2021), çalışmalarında *vergi denetiminin gelişim süreci, Osmanlı Devleti’nden günümüze dek kurulmuş olan vergi denetim kurumlarının kuruluş amaçları ve üstlendikleri görevlere değinilmiş olup sonuç bölümünde VDK’nın yaşadığı mevcut sorun ve çözüm önerilerine yer verilerek dikkat edilmesi gereken hususlar noktasında birçok tavsiyede bulunmuşlardır.*

Organ ve Çavdar (2017), çalışmalarında *Ülkemizde vergi denetimi alanında yaşanan sorunları, vergi müfettişlerinin vergi denetimi hakkındaki düşünce ve tutumlarının tespiti ve vergi denetimlerinden nasıl etkilendiklerinin belirlenmesi amacıyla vergi müfettişleri üzerine bir anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucunda bilgi iletişim teknolojilerinden yeterince yararlanılmadığı, denetim elemanlarının alanlarında uzmanlaşmasına engel olacak etkenlerin bulunduğu, denetim elemanı sayısının yetersiz olduğu,*

¹⁶ Fazıl TEKİN ve Ali ÇELİKKAYA. a.g.e. 214-215.

¹⁷ Murat BATI. *Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi*. İstanbul Kariyer Yayınları. 2013 İstanbul. s.43

¹⁸ Vergi Denetim Kurulu. “Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu 2012”.2012: (https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/01/vergi_denetim_kurulu_200513.pdf). Erişim tarihi: 11 Aralık 2021.

denetim elemanlarının dış etkilere karşı korumasız olduğu ve denetim elemanlarının maddi ve manevi anlamda yeterli destek alamadıkları gibi sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür.

Beşel, (2017), çalışmasında VDK'nın kurulması ile birlikte denetim teşkilatının geçirdiği bu yapısal dönüşüm ve bu dönüşüme ilişkin eleştiriler ele alınmış, Türkiye'de vergi denetiminin etkinliği ekonomik göstergeler ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre Vergi Denetim Kurulu Başkanlığının kurulmasının ve denetim sistemindeki değişikliklerin vergi denetiminde etkinliğin sağlanmasına katkıları olduğu ifade edilmiştir.

Oğuztürk ve Ünal (2015), çalışmalarında vergi denetiminin amaçları, çeşitleri üzerinde durulmuş olup ülkemizdeki vergi yönetim ve denetiminin örgütsel yapısı anlatılarak VDK'nın faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Sonuç bölümünde VDK ile birlikte vergi denetiminde çok başlılığın önüne geçilmesi ile birlikte etkin ve verimli vergi denetimi yapılarak, kayıt dışı ekonomi ve yolsuzlukla mücadele edilmesi, teftişlerde etkinliğin artırılması amaçlandığı belirtilmiştir.

Erkuş ve Ünal (2014), çalışmalarında VDK'nın yapılanması, kamu denetiminde bulunan Vergi Müfettişlerinin eğitim ve kariyer süreçleri ifade edilmiştir. Sonuç bölümünde, vergi toplamakla görevli kurum olan Maliye Bakanlığı tarafından yapılan vergi denetiminin ne olduğu, yasal dayanağı, vergi denetiminde yer alan yetkililer ve bu yetkililerin yetiştirme süreçleri ifade edilmiştir.

Bakır (2012), çalışmasında Maliye Bakanlığı içerisindeki kurumların örgütsel yapısına değinerek yazılı kaynaklar ve bürokratlar ile yapılan mülakatlardan yararlanılarak nitel bir araştır-

ma yöntemi kullanılmıştır. Sonuç bölümünde, VDK'nın kurulması ile maliye bürokrasisinde "kast sistemi" olarak tanımlanan dengenin "güçlü ve kararlı siyasi irade" tarafından kesintiye uğraması sonucu maliye bürokrasisinde devrimsel örgütsel değişim yönünde bir adım atıldığı belirtilmiştir.

3- ARAŞTIRMA

3.1- Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, kamu denetimi içerisinde geniş bir yer tutan vergi denetim kurulunun kurulmuş olduğu 10 (on) yıllık süreç içerisindeki etkinliğinin ortaya konulmasıdır. Çalışmanın amacına ulaşabilmek için bir araştırma yöntemi belirlenerek elde edilen veriler değerlendirilmiş olup bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

3.2- Araştırmanın Kapsamı, Yöntemi, Verilerin Analizi

Çalışma Vergi Denetim Kurulu Başkanlığının yapmış olduğu faaliyetleri ve bu faaliyetler sonucunda elde etmiş olduğu faaliyet sonuçlarını kapsamaktadır. Çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak nitel bir araştırma yöntemi olan doküman analiz yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırma verilerinin birincil kaynağı olarak çeşitli dokümanların toplanması, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilen bilimsel bir araştırma yöntemidir.¹⁹Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir (Kıral, 2020, s. 173).²⁰ Araştırmada kullanılan dokümanlar VDK Başkanlığı tarafından kurulduğu yıldan bu yana her yıl yayımlanmış olan

¹⁹ Ramazan SAK ve diğerleri. "Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi". Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi. Sayı 1. 2021. s. 242.

²⁰ Bilgen KIRAL. Nitel Bir Veri Analizi Olarak Doküman Analizi. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı:15. 2020. s.173.

faaliyet raporlarından oluşmaktadır. VDK, 2012 yılından başlayarak 2021 yılı da dâhil olmak üzere toplam 10 (on) faaliyet raporu yayımlamıştır. Yayımlanan bu 10 (on) faaliyet raporu içerisinde yer alan veriler araştırmaya dahil edilmiştir. Faaliyet raporları içerisinde, Kurul tarafından yapılan; eğitim faaliyetleri, kurumların fiziksel alt yapı güçlendirme çalışmaları, uluslararası ilişkiler, teknolojik dönüşüm çalışmaları, belirli dönemlerde yer alan sektörel çalışmalar vb. birçok faaliyet yer almış olsa da araştırmamızda Kurul'un etkinliğini belirlemek adına faaliyet raporlarında yer alan performans verileri araştırma kapsamına alınmıştır. VDK'nın her yıl sonunda kendi faaliyetlerini yayımlamış olduğu ve toplam da 10

(on) yıllık faaliyet sonuçlarının yer aldığı faaliyet raporlarındaki performans verileri bu araştırmada incelenmiş olup konuyla ilgili yıllık verilerin bir araya getirilerek sunulması ve yorumlanmasının gelecek çalışmalara Kurul adına yol gösterici bir rehber olması sebebi ile önemli bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

3. 3- Araştırmanın Bulguları

Bu araştırma içerisinde, VDK tarafından yayımlanan 10 (on) faaliyet raporunda yer alan Kurul performans bilgileri bölüm bölüm ayrıştırılarak farklı başlıkta oluşturulan 11 (on bir) tabloda görselleştirilerek ifade edilmiştir.

Tablo 1: Vergi Müfettişlerinin Unvanlarına Göre Dağılımı

Yıllar	Vergi Başmüfettişi		Vergi Müfettişi		Vergi Müfettiş Yardımcısı		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2012	367	8	2502	53	1889	39	4758	100
2013	328	6	2714	49	2508	45	5550	100
2014	295	3	3121	34	5796	63	9212	100
2015	288	3	3555	39	5361	58	9204	100
2016	239	3	3018	35	5244	62	8501	100
2017	219	2	2868	35	5156	63	8243	100
2018	219	3	2822	34	5221	63	8262	100
2019	205	3	4260	52	3677	45	8142	100
2020	203	3	6053	76	1691	21	7947	100
2021	1164	15	5588	72	981	13	7776	100

Kurul'da aktif olarak görev yapan vergi müfettiş sayıları yıllar itibariyle tablo 1'de yer almaktadır. Tablo 1'e bakıldığında; kurulun ilk faaliyete başladığı dönemlerde yer alan vergi başmüfettişi sayısı 2020'i yılına kadar düştüğü görülmektedir. 2021 yılı Haziran ve Kasım aylarında; vergi müfettiş yardımcılığında geçirilmesi gereken süreleri dolan ve yeterliliği sağlanan personellerin vergi müfettişi, vergi müfettişliğinde geçirilmesi gereken süreleri dolan ve yeterliliği sağlanan personellerin de vergi başmüfettişliği kadrola-

rına atmalarının yapılması ile önceki yıla göre bir artış olmuştur. Son dönemlerde vergi müfettiş yardımcılarında büyük oranda azalma olduğu görülmektedir. Kurul, ilk yıllarda mutad bir şekilde yayımladığı personel alım ilanlarını 2017 yılından bu yana yayımlamamıştır. 2021 yılı itibariyle kurul, 2013 yılından sonraki en az insan kaynağı ile 2022 yılı faaliyet dönemine başlamıştır. Bu durum da ileriki yıllarda Kurul'un insan kaynağı ihtiyacının artacağı ve vergi denetiminde bir eksikliğe sebep olacağı söylenebilir.

Tablo 2: Vergi Müfettişlerinin Cinsiyet Dağılımı

Yıllar	Kadın		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
2012	904	19	3854	81	4758	100
2013	1055	19	4495	81	5550	100
2014	1750	19	7462	81	9212	100
2015	1840	20	7364	80	9204	100
2016	1785	21	6716	79	8501	100
2017	1731	21	6512	79	8243	100
2018	1735	21	6527	79	8262	100
2019	1710	21	6432	79	8142	100
2020	1668	21	6279	79	7947	100
2021	1632	21	6144	79	7776	100

TÜİK'in 2021 yılı cinsiyet oranında %49,9 kadınlar, %50,1'ini ise erkekler oluşturmaktadır.²¹ Vergi müfettişlerinin cinsiyet dağılımlarının yer aldığı tablo 2'e göre ise kadın ve erkek oranında anlamlı bir değişim görünmemektedir. Ortalama %20 oranında kadın vergi müfettişi görev yapmaktadır. Bu oran, ülkemizde yer alan 2021 yılı cinsiyet oranı ile kıyaslandığında kurulda görev yapan kadın oranının düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Vergi Mükelleflerinin İncelenme Dağılımı

Yıllar	Toplam Mükellef Sayısı*	İncelenen Mükellef Sayısı*	İnceleme Oranı
2012	2.422.975	46845	1,93
2013	2.460.281	71352	2,90
2014	2.472.658	51284	2,24
2015	2.527.084	58676	2,32
2016	2.541.016	49817	1,96
2017	2.636.370	44182	1,68
2018	2.727.208	44376	1,63
2019	2.813.452	40763	1,45
2020	3.004.329	47597	1,50
2021	3.221.894	54065	1,68

*GİB'in Resmi İnternet Sayfasından alınmıştır. Faal Gelir Vergisi mükellef sayıları ile faal Kurumlar Vergisi mükellef sayıları toplamından oluşmaktadır.

²¹ Türkiye İstatistik Kurumu. "İstatistiklerle Kadın".2022: (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2021-45635#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Adrese%20Dayal%C4%B1%20N%C3%BCfus%20Kay%C4%B1t%20Sistemi,1'ini%20ise%20erkekler%20olu%C5%9Fturdu>). Erişim tarihi: 14 Nisan 2022.

Vergi mükelleflerinin incelenme dağılımlarının yer aldığı tablo 3'e göre; Kurul'un en az 2019 yılında 40763 mükellefin incelemesini yapmış iken, en çok da 2013 yılında 71352 mükellefin incelemesini yaptığı görülmektedir. 2014 yılında, bir önceki yıl olan 2013 yılına göre ciddi bir düşüş olduğu görülmektedir. Bu durumun, 2014 yılı faaliyet raporunda, mesleğe yeni başlayan vergi müfettiş yardımcılara görev ve yetki alanlarına giren konularda, yeterli bilgi, ihtisas ve deneyime sahip olmalarını sağlamak amacıyla tecrübeli vergi müfettişleri tarafından verilen eğitimden kaynaklandığı belirtilmiştir. Yine de 2014 ve

2015 yıllarında inceleme oranı %2'lerin üzerinde yer almış olup bu oranların tablo 1'de yer alan en çok insan kaynağının yer aldığı yıllara tekabül etmektedir. Bu durum da insan kaynağı ile inceleme oranları arasında doğru bir orantı olduğunu göstermektedir. Yine tablo 3 incelendiğinde ülkemizde kayıtlı vergi mükelleflerinin sayısında sürekli bir artış yaşanmış iken bu artışın vergi inceleme oranlarına yansımadağı görülmektedir. Son yıllarda, Kurul'un insan kaynaklarında yer alan azalmanın ileriki yıllarda yapılacak inceleme oranlarını daha da düşüreceği söylenebilir.

Tablo 4. Önerilen Vergi ve Ceza Tutarları Dağılımı

Yıllar	İncelenen Mükellef Sayısı	Tarhı Önerilen Vergi Tutarı*	Kesilmesi Önerilen Ceza Tutarı*
2012	46845	4.535.523.091	8.776.095.415
2013	71352	8.561.313.250	19.086.884.477
2014	51284	7.939.389.423	16.582.633.968
2015	58676	9.803.999.983	18.843.082.627
2016	49817	7.234.873.130	15.904.492.736
2017	44182	5.878.506.580	14.370.585.724
2018	44376	8.722.800.218	19.862.613.528
2019	40763	10.409.577.465	23.520.286.333
2020	47597	24.921.860.064	40.258.714.890
2021	54065	24.232.837.331	50.748.840.091

* Bu tutarlar, VUK uyarınca kesilmesi istenilen vergi ziyai cezası, usulsüzlük cezası ve özel usulsüzlük cezalarının toplamından oluşmaktadır.

Tablo 4'e göre; incelenen mükellef sayıları ile tarhı önerilen vergi tutarı ve kesilmesi önerilen ceza tutarı arasında genel anlamda bir doğru orantı olduğu görülmektedir. En çok; tarhı önerilen vergi tutarının 2020 yılında, kesilmesi önerilen ceza tutarının da 2021 yılında olduğu görülmektedir. 2016 ve 2017 yıllarında, 2015 yılına göre tarhı önerilen vergi tutarı ile kesilmesi önerilen ceza tutarlarında oluşan miktar düşüşlerinin sebebi 19/08/2016 tarihinde yayımlanan bazı

alacakların yeniden yapılandırılmasına ilişkin kanuni düzenlemeler olduğu ifade edilmiştir. Tüm yıllarda kesilmesi önerilen ceza tutarı ile tarhı önerilen vergi tutarı arasında yaklaşık iki katı bir fark oluşmuştur. Bu durum incelenen her dosya özelinde farklı sebeplerden kaynaklanmış olsa da tarh edilen vergi tutarının 1 (bir) katı kadar usulsüzlük cezaları gibi hususlardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 5. Kurul Tarafından Yapılan Toplam İnceleme Dağılımı

Yıllar	Sınırlı İnceleme	Tam İnceleme	Toplam İnceleme*
2012	88.737	17024	105.761
2013	130.546	32.821	163.367
2014	111.692	37.355	149.047
2015	129.209	30.291	159.500
2016	144.820	40.642	185.462
2017	92.034	26.992	119.026
2018	101.422	33.681	135.103
2019	94.571	33.849	128.420
2020	107.343	37.859	145.202
2021	166.304	44.923	211.227

*Toplam inceleme sayısı bulunurken bir mükellefin birden fazla dönemi incelenmişse her bir dönem ayrı bir inceleme olarak dikkate alınmıştır.

Tablo 5'e göre en az toplam incelemeyi 105.761 inceleme ile 2012 yılında en çok toplam incelemeyi 211.227 ile 2021 yılında yapmıştır. Her zaman sınırlı incelemelerin daha çok yapıldığı, tam incelemelerin toplam inceleme içerisinde genelde %20 oranlarında kaldığı görülmektedir. İlk 5 yıl boyunca toplam inceleme de sürekli bir artış olsa da 2016'dan 2017 yılına geçişte yak-

laşık 1/3 oranında toplam inceleme sayısı düşmüştür. Bu düşüş önceki tablolardakine benzer olan insan kaynağı sayısı, çıkarılan yapılandırma- lar gibi hususlarla da bir paralellik de gösterdiği görülmektedir. Ancak genel anlamda ilk 10 yılda toplam inceleme sayısında %100 oranında bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Mükellef Başına Vergi ve Ceza Dağılımı

Yıllar	Mükellef Başına Tarhı İstenilen Vergi (TL) (a)	Mükellef Başına Kesilmesi Önerilen Ceza (TL) (b)	Mükellef Başına Toplam Vergi ve Ceza (TL) (a+b)
2012	96.820	187.343	284.163
2013	119.987	267.503	387.490
2014	143.610	299.953	443.563
2015	167.087	321.138	488.225
2016	145.229	319.258	464.487
2017	133.052	325.259	458.311
2018	196.566	447.598	644.164
2019	255.368	577.001	832.369
2020	523.601	845.825	1.369.426
2021	448.217	938.663	1.386.880

Tablo 6, mükellef başına önerilen vergi ve ceza tutarlarını göstermektedir. Mükellef başına tarhi istenilen vergi tutarı ile kesilmesi önerilen ceza miktarlarında yıldan yıla sürekli olarak bir artış olduğu ve tarhi istenilen ile kesilmesi öne-

riken ceza tutarı arasında yaklaşık iki katı bir fark olduğu görülmektedir. Mükellef başına toplam vergi ve ceza tutarı en çok 2021 yılında 1.386.880 TL, en az da 284.163 tl olmuştur.

Tablo 7: Kurul Gelirlerinin Vergi Türüne Göre Dağılımı

Vergi Türleri	KDV (%)	ÖTV (%)	KV (%)	GV (%)	Geçici Vergi (%)	GV Stopaj (%)	KV Stopaj (%)	Diğer* (%)	Toplam (%)
Yıllar									
2012	54	14	12	4	6	5	3	2	100
2013	44	30	7	3	6	4	1	5	100
2014	43	30	8	2	6	5	2	4	100
2015	53	13	9	1	8	4	1	11	100
2016	58	13	10	2	10	4	1	2	100
2017	52	23	6	2	5	5	1	6	100
2018	56	18	9	2	8	4	1	2	100
2019	62	12	9	2	8	2	2	3	100
2020	34	28	13	2	11	4	4	4	100
2021	59	19	9	1,5	8	2	2	0,5	100

*"Diğer" kalemi içerisinde BSMV, Harçlar, Veraset ve İntikal Vergisi, Damga Vergisi gibi vergiler bulunmaktadır.

Tablo 7, her yıl Kurul tarafından toplanan gelirlerin hangi vergi türlerinden ne oranda oluştuğunu göstermektedir. Toplanan vergi gelirleri içerisinde çok büyük oranda KDV türünün olduğu, 2019 yılında toplam vergi gelirleri içerisinde KDV oranının %62'e kadar çıktığı görülmektedir. Kurul'un KDV türünden sonra, vergi gelirleri içerisinde ikinci sırada ÖTV yer almaktadır. Kurul

gelirleri arasında, KDV oranının düştüğü yıllarda ÖTV oranının arttığı, KDV oranının düştüğü yıllarda da ÖTV oranının arttığı görülmektedir. 2022 yılında bazı gıda ürünlerinde ve bazı konutlarda yapılan KDV oranı indirimlerinin önümüzdeki yıllarda Kurul'un elde ettiği vergi gelirleri arasındaki KDV oranını düşüreceği söylenebilir.

Tablo 8. Vergi Raporları Dağılımı

Yıllar	Vergi İnceleme Raporu		Vergi Tekniği Raporu		Vergi Suçu Raporu		Görüş Öneri Raporu		Diğer Raporlar*		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
2012	101080	81,0	12386	10,0	9542	7,7	1499	1,3	-	-	124507	100
2013	144547	78,0	16228	8,7	12421	6,7	11413	6,1	427	0,5	185036	100
2014	131587	78,1	18879	11,2	10675	6,3	6948	4,1	278	0,3	168367	100
2015	151065	81,5	18563	10,0	9118	5,0	6185	3,3	343	0,2	185274	100
2016**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2017	81061	63,8	22288	17,5	12587	10,0	10211	8,0	897	0,7	127044	100
2018	88020	69,0	16895	13,2	15032	11,7	7509	5,8	246	0,3	127702	100
2019	91231	69,3	16735	12,6	15837	12,0	8591	6,0	204	0,1	131598	100
2020	130413	74,4	19470	11,2	15780	9,0	9399	5,3	185	0,1	175247	100
2021	122998	72,0	20306	11,8	18968	11,1	8336	4,8	248	0,3	170856	100

* “Diğer Raporlar” kalemi içerisinde Soruşturma Raporu, Ön İnceleme Raporu Bilim Raporu vb. raporlar bulunmaktadır.

** 2016 yılı kurul faaliyet raporunda hazırlanan raporlara ait herhangi bir veri bulunmamaktadır.

Kurulda yer alan müfettişler tarafından vergi inceleme, vergi tekniği, vergi suçu gibi farklı adlar altında raporlar hazırlanmaktadır. Tablo 8’e göre hazırlanan bu raporların en az 2012 yılında toplam 124.507, en çok da 185.274 adet ile 2015 yılında hazırlandığı görülmektedir. Kurul tarafından hazırlanan raporların toplam sayısında, 2015 yılına göre, 2017 yılında yaklaşık %50 oranında bir düşüş olmuştur. Bahsedilen bu düşüş mükellef başına düşen vergi ve ceza tutarları

ile incelenen mükellef sayıları ile de bir paralellik göstermektedir. Ayrıca incelenen raporların her dönem büyük oranda vergi inceleme raporlarından oluştuğu teknik, suç veya görüş öneri raporlarının görece az olduğu görülmektedir. Diğer yıllarda belirtilmemiş olsa da 2017 yılı Kurul faaliyet raporunda düzenlenen vergi suçu raporlarına istinaden 13.083 kişi hakkında Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurusunda bulunulduğu belirtilmiştir.

Tablo 9: Tarhiyat Öncesi Vergi ve Ceza Tutarlarındaki Uzlaşma Dağılımı

Yıllar	Tarhiyat Öncesi Uzlaşmaya Konu Olan Vergi Tutarlarından			Tarhiyat Öncesi Uzlaşmaya Konu Olan Ceza Tutarlarından		
	Uzlaşmaya Giren Tutar	Uzlaşılan Tutar	Uzlaşma Oranı (%)	Uzlaşmaya Giren Tutar	Uzlaşılan Tutar	Uzlaşma Oranı (%)
2012	578.870.442	443.628.715	77	971.494.358	56.223.245	6
2013	860.357.318	725.155.936	84	1.498.935.120	90.813.677	5
2014	638.430.109	529.738.390	83	1.067.833.387	60.234.417	6
2015	1.103.763.758	973.203.569	88	1.926.019.997	138.749.157	7
2016	402.224.048	384.614.612	96	821.598.182	160.720.602	20
2017	310.277.324	303.157.667	98	578.816.017	115.228.926	20
2018	231.220.204	224.845.628	97	417.237.625	78.202.111	19
2019	329.423.682	323.977.783	98	1.489.204.749	367.910.179	25
2020	641.170.234	627.529.679	98	728.620.992	131.535.661	18
2021	372.364.145	368.342.793	99	457.363.491	83.320.775	18

Tablo 9, uzlaşmaya konu olan tarhiyat öncesi vergi ve ceza tutarlarını göstermektedir. Bu tabloya göre Kurul tarafından; uzlaşmaya konu olan vergi tutarlarında en düşük uzlaşma oranının %77 oranı ile 2012 yılında en yüksek uzlaşma oranının da %99 oranı ile 2021 yılında olduğu, uzlaşmaya konu olan ceza tutarlarında ise en düşük oranın %5 oranı ile 2013 yılında en yüksek

uzlaşma oranının da %25 oranı ile 2019 yılında olduğu görülmektedir. Tablo 9'daki verilere göre Kurul'un ilk yıllarından itibaren uzlaşmaya konu olan vergi tutarlarında artan oranda giderek başarı gösterdiği ve kamu alacağını hızlı bir şekilde tarafların memnuniyeti ile sonuçlandığı, ceza tutarlarında ise uzlaşma oranında vergi tutarları kadar başarılı olunamadığı söylenebilir.

Tablo 10: Kurul'a Gelen İhbar ve İnceleme Talepleri Dağılımı*

Yıllar	Gelen İhbar ve İnceleme Talepleri Sayısı
2012	1036
2013	885
2014	1086
2015	1335
2016	760
2017	866
2018	418
2019	310
2020	351
2021	122
Toplam	7169

*Tablo 10'da yer alan veriler VDK'dan talep edilmiş olup Kurul'un .../04/2022 tarih ve e-25767497-040.05-12935 sayılı yazısından elde edilmiştir.

Kurul'a gelen ihbar ve şikayetlerin sayısı tablo 10'da yer almaktadır. Tablo 10'a göre 10 (on) yıllık süre içerisinde Kurul'a 7169 ihbar yapılmıştır. Toplam ihbar ve inceleme talepleri önceki tablolarda yer alan toplam mükellef sayıları ve incelenen mükellef sayılarına göre düşük olduğu söylenebilir. Gelen ihbar ve inceleme taleplerinden en çoğu 2015 yılında 1335, en az da 2021 yılında 122 ihbar ve inceleme talebi yapılmıştır.

Kurul'un ilk yıllarından 2021 yılına doğru neredeyse her yıl düşen ihbar ve inceleme talebinde 2012 yılına göre %90 oranında bir düşüş yaşanmıştır. Asılsız ihbarların dışında, gelen ihbar ve inceleme taleplerinin artması, vergi bilincinin oluşması ve verginin tüm taraflarının vergilendirme sürecini kabullenmesi ve vergi farkındalığının artması ile Kurul'a gelen ihbar ve inceleme taleplerinin değişeceği söylenebilir.

Tablo 11: Kurul'a Tahsis Edilen Ödeneklerin Dağılımı

Tahsis Edilen Ödenek Kalemleri	Ödenek Harcama Oranları									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Personel Giderleri (a)	99,21	99,67	97,18	99,10	97,82	99,00	99,97	99,82	99,31	97,77
SGK Devlet Primi (b)	97,54	98,45	96,28	98,27	95,39	99,00	99,88	99,21	97,71	97,59
Mal ve Hizmet Alım Giderleri (c)	58,78	68,93	72,67	95,76	91,58	96,93	87,20	78,99	79,39	88,28
Sermaye Giderleri (d)	76,37	73,36	58,42	59,76	75,00	33,27	55,80	51,60	46,22	11,79
Toplam Ödenek Harcama Oranı (a)+(b)+(c)+(d) /4	93,53	94,46	90,91	96,34	95,78	97,17	97,38	98,18	97,71	96,26

Kurul'a merkezi bütçeden tahsis edilen ödenek oranlarının yer aldığı tablo 11'de 4 (dört) farklı kalem üzerinden ödeneklerin aktarıldığı görülmektedir. Bu verilere göre Kurul'un kendisine tahsis edilen ödeneklerin en az %90,91'ini 2014 yılında kullandığı, en çok da %98,18'ini 2019 yılında kullandığı görülmektedir. Aktarılan ödeneklerin tüm yıllarda %90 ve üzerinde kullanıldığı, âtil kalan bir tutarın genelde yaklaşık %5'in altında kaldığı görülmektedir.

SONUÇ

Ülkemizde yer alan kamu denetimi içerisindeki en büyük pay yapmış oldukları vergi denetimi ile hiç şüphesiz VDK'dadır. VDK, 2011 yılında kurulmuş olup 10 (on) faaliyet dönemini geride bırakmıştır. Bu çalışmada, Kurul'un geçirmiş olduğu faaliyet dönemleri sonunda yayımladığı faaliyet raporlarında yer alan performans verileri kullanılarak etkinliği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; ülkemizde kayıtlı vergi mükelleflerinin ve Kurul insan kaynaklarında sürekli bir artış yaşanmış iken bu artışın vergi inceleme oranlarına yansımadağı, bazı alacakların yeniden yapılandırılmasına ilişkin kanuni düzenlemelerin tarhi önerilen vergi tutarı ile kesilmesi önerilen ceza tutarlarını düşürdüğü, sınırlı incelemelerin tam incelemelere göre daha çok yapıldığı, vergi gelirleri içerisinde her zaman en yüksek payın KDV'de olduğu, vergi inceleme oranlarının yaklaşık yedi yıldır %2'nin altında olduğu ve giderek bu oranın düştüğü, incelenen raporların her dönem büyük oranda vergi inceleme raporlarından oluştuğu, Kurul'a aktarılan ödeneklerin çok büyük oranda etkin olarak kullanıldığı görülmüştür.

Kurul'un on yıllık bir dönemi içerisinde sadece performans bilgileri üzerinden yapılan bu araştırmanın sonuçlarının ileride yapılacak olan ve daha uzun vadeli faaliyet raporlarında yer alan; eğitim faaliyetleri, kurumların fiziksel alt yapı güçlendirme çalışmaları, uluslararası ilişkiler,

teknolojik dönüşüm çalışmaları gibi sonuçları ile karşılaştırılarak değerlendirilmelerinin yapılacak olan diğer çalışmalara da esin kaynağı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- BAKIR, C., (2012). "Maliye Bürokrasisinde Örgütsel Değişim ve Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı'nın Kurulması." Amme İdaresi Dergisi. Cilt 45, Sayı 2, Haziran 2012, s. 81-102.
- BATI, M., (2013). *Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi*. İstanbul Kariyer Yayınları, 3. Baskı, İstanbul
- BEŞEL, F., (2017). "Türkiye'de Vergi Denetiminin Çeşitli Göstergeler ile Analizi." Sayıştay Dergisi. Ekim-Aralık. s.65-98.
- BOZDOĞAN, K., BUYRUKOĞLU, S., BOZDOĞAN, D., (2013). Yeni Mevzuata Göre Vergi İncelemesi ve Mükellef Hakları. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, C/(S): 2/(4), s.1-13.
- ERKUŞ, H., ve ÜNAL, A. C., (2014). "Yeni Vergi Denetimine Genel Bir Bakış: Uyumla Gereken İlkeler ve İşleyişi." Akademik Yaklaşım Dergisi. C/(S):5/(1), s. 82-102.
- GÜREDİN, E., (2014). *Denetim ve Güvence Hizmetleri* Türkmen Kitapevi, 14. Baskı, İstanbul
- KARACAN, S., ve UYGUN, R., (2016). *Denetim ve Raporlama*, Umuttepe Yayınları, 2. Baskı, Kocaeli,
- KARAKOÇ, Y., (2014). "Vergi Cezası Anlaşmazlıklarının Çözüm Yollarından Cezalarda İndirim Müessesesi." Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C/(S): 16/ (Özel Sayı 2014), s. 3637-3739
- KARDEŞ SELİMOĞLU, S., ve ÖZBİRECİKLİ, M., UZAY, Ş., (2017). *Bağımsız Denetim*, Nobel Akademik Yayıncılık. 2. Baskı, İstanbul.

- KIRAL, B., (2020). “Nitel Bir Veri Analizi Olarak Doküman Analizi.” Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı:15, s.170-189.
- KIZILOĞLU, Ş., Şenyüz, D., Taş, M. ve Dönmez, R. (2007). *Vergi Hukuku*, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, Mart 2007.
- MARUFOĞLU, A., ve GÖKBUNAR, R., (2021). “Başbaki Kulluğu’ndan Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı’na Vergi Denetim Müesseseleri, Günümüz Sorunları ve Çözüm Önerileri.” *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*. C/(S):28/(1), s. 1-22
- OGUZTÜRK, S., ve ÜNAL, E. K., (2015). “Türkiye’de Vergi Denetiminde Yeni Dönem”. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*. C/(S): 7/(13), s.207-237
- ORGAN, İ, ve ÇAVDAR, F., (2017). “Türkiye’de Vergi Müfettişleri Perspektifinden Vergi Denetiminde Sorunlar: İstanbul, Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli’nden Bulgular.” *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*. C/(S):6/(2), s. 145-168.
- ÖZCAN, O. (2017). “Vergilendirme Sürecinin İdari İşlem Bağlamında İncelenmesi.” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası Dergisi*. C/(S): LXXV/(1), s. 159-190.
- Sak, R., Sak, İ. T. Ş., Şendil, Ç. Ö. ve Nas, E., (2021). “Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi.” *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*. C/(S):4/(1). s. 227-250
- Tekin, F., ve Çelikkaya, A., (2016). *Vergi Denetimi*, Seçkin Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara
- Yoruldu, M. ve Yoruldu, N. Z., (2016). “Türkiye’de Vergi Kayıp ve Kaçaklarının Önlenmesinde Vergi Denetimi ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü Üzerine Bir Değerlendirme.” *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*. C/(S): 1/(1), s. 51-70.
- (<https://data.tuik.gov.tr/Bulden/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2021-45635#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Adrese%20Dayal%C4%B1%20N%C3%BCfus%20Kay%C4%B1t%20Sistemi,1'ini%20ise%20erkekler%20olu%C5%9Fturdu>). 14/04/2022
- (<https://www.hmb.gov.tr/vergi-denetim-kurulu-idari-yapi>) Erişim tarihi: 24 Ocak 2022
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
- 646 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname
- 60 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- Vergi Denetim Kurulu Yönetmeliği
- Vergi Denetim Kurulu. “*Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu 2012*: (https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/01/vergi-denetim-kurulu_200513.pdf) Erişim tarihi: 9 Ekim 2021
- Vergi Denetim Kurulu. “*Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu 2013*: (https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/01/Faaliyet_Raporu_2013.pdf) Erişim tarihi: 9 Ekim 2021
- Vergi Denetim Kurulu. “*Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu 2014*: (https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/01/VDK_2014_Y%C4%B1l%C4%B1_Faaliyet_Raporu_1102.pdf) Erişim tarihi: 9 Ekim 2021
- Vergi Denetim Kurulu. “*Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu 2015*: (https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/01/FaaliyetRaporu_2015.pdf) Erişim tarihi: 9 Ekim 2021
- Vergi Denetim Kurulu. “*Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu 2016*: (https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/01/VDK_2016_Faaliyet_Raporu_22.05.17.pdf) Erişim tarihi: 9 Ekim
- Vergi Denetim Kurulu. “*Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu 2017*: (https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/01/VDK_Faaliyet_Raporu_2017.pdf) Erişim tarihi: 9 Ekim 2021

- Vergi Denetim Kurulu. “*Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu 2018*: (<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/04/VDK-2018-Birim-Faaliyet-Raporu-1102019-002.pdf>) Erişim tarihi: 9 Ekim 2021
- Vergi Denetim Kurulu. “*Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu 2019*: (<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2022/04/VDK-2019-Birim-Faaliyet-Raporu.pdf>) Erişim tarihi: 9 Ekim 2021
- Vergi Denetim Kurulu. “*Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu 2020*: (<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2022/04/VDK-2020-Yili-Birim-Faaliyet-Raporu.pdf>) Erişim tarihi: 13 Ocak 2022
- Vergi Denetim Kurulu. “*Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu 2021*: (<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2022/04/VDK-2021-Birim-Faaliyet-Raporu.pdf>) Erişim Tarihi: 19 Nisan 2022